

บทที่ 1

บทนำ

ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา

ปัจจุบัน โลกได้ถูกย่อลงด้วยวิทยาการความก้าวหน้าทางด้านการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งเป็นปัจจัยผลักดันสำคัญที่ทำให้โลกไร้พรมแดน และทำให้พลโลกมีการติดต่อสัมพันธ์กันได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น นำไปสู่การผสมผสานความคิด ค่านิยม ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ระหว่างมวลมนุษยชาติ หรือเรียกอีกอย่างว่า กระแสโลกาภิวัตน์ ที่นำโลกเข้าสู่ยุคแห่งการจัดระเบียบทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองระหว่างประเทศใหม่ ซึ่งมีผลกระทบต่อประเทศทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยด้วย (เอกสารการประชุม “การศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์สู่ความก้าวหน้าและความมั่นคงของชาติในศตวรรษหน้า” 2539, 5) อาทิเช่น ในด้านธุรกิจ เทคโนโลยีที่ทันสมัยทำให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคสามารถติดต่อถึงกันได้รวดเร็ว ในด้านสื่อมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศได้ทำให้เกิดความหลากหลายในรูปแบบวิธีการของการแสวงหาข่าวสาร ทำให้คนมีเสรีภาพในการเลือกรับสื่อที่สอดคล้องกับรูปแบบชีวิตและรสนิยมของตนได้มากขึ้น ในด้านการศึกษา เครื่องมือข้อมูลข่าวสารต่างๆ ได้นำไปสู่รูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองที่เข้ามาเสริมระบบการเรียนแบบเดิม สามารถเรียนรู้อยู่กับบ้าน หรือที่ทำงานผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์และสื่อสำเร็จรูปต่างๆ

จากกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้โลกไร้พรมแดน ประเทศไทยในฐานะที่เป็นสังคมโลกได้รับผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่หลั่งไหลเข้ามาอย่างรวดเร็ว ทำให้ประเทศไทยต้องแข่งขันกับนานาประเทศในด้านต่างๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพื่อให้ประเทศไทยมีศักยภาพในการแข่งขันและสามารถยืนหยัดอยู่ได้อย่างมั่นคงและมีศักดิ์ศรีในสังคมโลก ทุกฝ่ายจึงได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนา “คน” และ “คุณภาพของคน” โดยเห็นว่า “คนเป็นทั้งเหตุปัจจัย และผลลัพธ์ที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศ” คุณภาพและความฉลาดของคนในสังคมจึงมีความหมายอย่างยิ่งต่ออนาคตของสังคมนั้น ประสพการณ์ของประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจทั้งหลายก็ล้วนแล้วแต่อาศัยความมีคุณภาพของประชากรของตนในการผลักดันประเทศให้เจริญก้าวหน้าทั้งสิ้น (รุจโรจน์ แก้วอุไร 2543, 1) ดังนั้นการพัฒนาประเทศในแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 - 2554) ของประเทศไทยจึงเน้นที่ “คน” เป็นจุดมุ่งหมายหลักในการพัฒนา

“การศึกษา” ในฐานะกลไกพื้นฐานของการพัฒนาคน จึงเป็นสิ่งที่สังคมหวังพึ่งพาให้เป็นเครื่องมือในการเตรียมคนและสังคมให้พร้อมรับกับความเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถยืนหยัดอยู่ท่ามกลางสังคมโลกได้ ดังนั้นจึงได้มีการปฏิรูปการศึกษาโดย

จัดทำร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ขึ้น เน้นการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ใช้คำว่า “ผู้เรียนสำคัญที่สุด” โดยผู้เรียนมีบทบาทหน้าที่ในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองและจะมีครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยกำกับ การเรียนรู้และเป็นผู้ชี้แนะ ทั้งต่อตัวผู้เรียนเองและการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม รวมทั้งกระตุ้นให้ ผู้เรียนใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ (พรพิไล เลิศวิชา 2544, 76) แม้ว่าการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบนี้ จะเน้นผู้เรียนสำคัญที่สุดก็ตาม แต่บุคคลที่มีความสำคัญที่สุดและขาดไม่ได้ นั่นคือ ครูผู้สอน ซึ่งแม้จะไม่ได้ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนเสมือนเช่นในอดีต แต่ยังคงมีบทบาทที่ สำคัญอยู่นั่นคือ การวางแผนการจัดการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนที่ สอดคล้องกับผู้เรียน ซึ่งหากขาดครูผู้สอนไป การเรียนการสอนย่อมไม่มีประสิทธิภาพอย่างแน่นอน

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่า กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้โลกไร้พรมแดนส่งผลในทุกด้าน รวมทั้ง ด้านการศึกษาด้วย จึงทำให้ปัจจุบันการเรียนรู้และการเรียนการสอนนั้น ได้เปลี่ยนแปลงไป โดย เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology : IT) ได้เข้ามามีบทบาททางการศึกษา โดยการ นำคอมพิวเตอร์ที่มีการเชื่อมต่อกับระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการศึกษา ส่งผลทั้งตัว ผู้เรียนเองและครูผู้สอนด้วย ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าหาความรู้ หรือเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา (Anywhere Anytime) ผ่านทางสภาพแวดล้อมที่ครูผู้สอนเป็นผู้ออกแบบและจัดทำให้ ดังนั้น ครูผู้สอนเองจำเป็นต้องพัฒนาความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของตนให้ก้าวทัน กับเทคโนโลยีตลอดเวลา สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพครูซึ่งทางคุรุสภาได้กำหนดไว้ใน มาตรฐานความรู้ของครู ข้อที่ 1.1.8 นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา หัวข้อย่อย 1.1.8.2 สมรรถนะของครู ซึ่งมีดังนี้ (ฉันท ชาติทอง 2552, 13)

1. สามารถเลือกใช้ ออกแบบ สร้างและปรับปรุงนวัตกรรมเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี
2. สามารถพัฒนาเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี
3. สามารถแสวงหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน

หากแต่การปรับตัวให้ยอมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ ย่อมต้องใช้เวลาในการ ปรับตัวมากพอควร ทั้งนี้เพราะครูผู้สอนโดยส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ทางด้านเทคโนโลยี สารสนเทศย่อมต้องเกิดปัญหาในการยอมรับนวัตกรรมอย่างแน่นอน ด้วยเหตุนี้ทาง กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษาของชาติขึ้น เพื่อให้ถือปฏิบัติโดยทั่วกัน ซึ่งมาตรฐานที่สอดคล้องนั้นคือ มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา ข้อ 2.2 ว่าด้วยการพัฒนา ผู้บริหาร ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบและมีคุณภาพ (สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา 2548, 2) หากแต่การจะพัฒนาครูผู้สอนทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ นั้น โดยส่วนใหญ่แล้วจะจัดในรูปแบบของการฝึกอบรม (Training) ภายในหน่วยงาน ซึ่งต้องใช้

ระยะเวลาอบรมนานเป็นสัปดาห์ อีกทั้งครูผู้สอนไม่มีเวลาในการเข้าฝึกรอบมามากนัก เนื่องด้วยภาระหน้าที่ของครูผู้สอนในปัจจุบันมีมากขึ้น นอกเหนือจากการปฏิบัติหน้าที่เป็นครูผู้สอนแล้ว ยังต้องปฏิบัติงานในสำนักงาน รูปแบบการเรียนรูปแบบหนึ่งซึ่งช่วยแก้ปัญหานี้ได้ คือ การเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ (E-Learning) ซึ่งครูสามารถเรียนรู้ผ่านสื่อบทเรียนออนไลน์ในช่วงเวลาใดหรือสถานที่ใดก็ได้ (Anywhere Anytime)

จากการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบันนั้น แม้จะมีการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนแล้วก็ตาม แต่ยังคงประสบปัญหาในด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน เนื่องจากรูปแบบการวัดผลผู้เรียนยังเป็นลักษณะการใช้แบบทดสอบวัดผล ซึ่งวัดสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียนได้อย่างจำกัด ไม่สามารถแสดงความสัมพันธ์กับผลงานที่ผู้เรียนทำในโรงเรียน และไม่ส่งเสริมการเรียนการสอน อีกทั้งไม่มีความน่าเชื่อถือที่จะใช้แบบทดสอบเพียงอย่างเดียวในการวัดและประเมินผล การวัดผลที่ดีควรจะส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการเก็บบันทึกผลการเรียนรู้ เกิดอภิปัญญา (Metacognition) และสะท้อนภาพของตนเองขณะเรียนรู้ได้ ซึ่งรูปแบบการวัดผลแบบหนึ่งซึ่งสามารถนำมาใช้ควบคู่กันกับแบบทดสอบและมีคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้นคือ การวัดผลโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน ซึ่งแฟ้มสะสมผลงานนี้สามารถแบ่งออกได้หลายประเภท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์การนำไปใช้ แฟ้มสะสมผลงานเป็นแหล่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลหลากหลายรูปแบบ ทั้งข้อความ รูปภาพ ฯลฯ ซึ่งอยู่ในรูปแบบของแฟ้มเอกสาร แต่ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ จึงทำให้มีการคิดค้นรูปแบบของแฟ้มสะสมผลงานแบบใหม่ขึ้น ซึ่งอยู่ในรูปแบบไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ หรือเรียกว่า แฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic portfolio) ซึ่งแฟ้มสะสมผลงานที่เก็บข้อมูลผลการดำเนินงานต่างๆ ของเจ้าของในรูปแบบของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และใช้โปรแกรมในการเชื่อมโยงแฟ้มข้อมูลต่างๆ เข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งสะดวกในการค้นหาและมีรูปแบบที่สวยงามต่างจากแฟ้มสะสมผลงานแบบเดิมที่อยู่ในรูปของสิ่งพิมพ์ ซึ่งแฟ้มสะสมผลงานนี้สามารถผลิตในรูปแบบของสื่อออนไลน์หรือออฟไลน์ได้

ผู้วิจัยเห็นว่า การพัฒนาครูประจำการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศด้วยบทเรียนออนไลน์ เรื่องแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ นอกจากจะช่วยเพิ่มความรู้ความสามารถของครูประจำการแล้ว ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพได้ด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของครูประจำการ ด้วยบทเรียนออนไลน์ เรื่อง แฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของครูประจำการซึ่งเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ เรื่อง แฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของครูประจำการที่มีต่อบทเรียนออนไลน์ เรื่อง แฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์
4. เพื่อศึกษาปัญหาของครูประจำการที่มีต่อบทเรียนออนไลน์ เรื่อง แฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์

ความสำคัญและประโยชน์

ผลของการวิจัยในครั้งนี้มีความสำคัญและประโยชน์ ดังนี้

1. ได้บทเรียนออนไลน์ เรื่อง แฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อนำไปใช้กับครูประจำการในโรงเรียนอื่นๆ ได้
2. ครูประจำการมีความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพิ่มขึ้น และนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนได้
3. ได้ทราบถึงปัญหาและแนวทางในการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่อง แฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งเป็นลักษณะกรณีศึกษา (Case study) โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากครูประจำการ โรงเรียนอนุบาลสาธิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ตำบลรูสะมิแล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี จำนวน 35 คน ซึ่งใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 5 คน โดยเป็นครูประจำการที่มีความรู้พื้นฐานในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต แต่ไม่มีความรู้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเกี่ยวกับแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์
2. การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ดำเนินการวิจัยเพียง 1 วัน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ การเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ เรื่อง เพิ่มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์

3.2 ตัวแปรตาม คือ

3.2.1 เพิ่มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ส่วนบุคคลของครูประจำการ ซึ่งผ่านตามเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้

3.2.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของครูประจำการซึ่งเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ เรื่อง เพิ่มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์

3.2.3 ความพึงพอใจของครูประจำการที่มีต่อบทเรียนออนไลน์ เรื่อง เพิ่มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์

3.2.4 ปัญหาของครูประจำการซึ่งเกิดจากการเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ เรื่อง เพิ่มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์

4. เนื้อหาในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเนื้อหาเรื่องเพิ่มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 หน่วยด้วยกัน คือ

4.1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเพิ่มสะสมผลงาน

4.2 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเพิ่มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์

4.3 การสร้างเพิ่มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง ความรู้และทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในการสร้างเพิ่มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ของครูประจำการ หลังจากเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ เรื่อง เพิ่มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ เรื่อง เพิ่มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ ที่เกิดจากความรู้ ทักษะและความสามารถในด้านต่างๆ ของครูประจำการจนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์เรียนรู้

3. ความพึงพอใจของครูประจำการ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของครูประจำการที่มีต่อบทเรียนออนไลน์ เรื่อง เพิ่มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์

4. ปัญหา หมายถึง สิ่งที่เป็นอุปสรรคในการเรียนของครูประจำการ ซึ่งเรียนด้วยบทเรียนออนไลน์ เรื่อง เพิ่มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์